

KORUPCIJOS RIZIKOS POTENCIALI ŽALA LIETUVAI

I. KORUPCIJOS ŽALA EUROPOS SĄJUNGAI

- **2016 m.** Europos Parlamento užsakymu **RAND Europe** atliko tyrimą siekiant apskaičiuoti korupcijos žalą Europoje.
- Pasitelkus **ekonometrinį modeliavimą**, nustatyta galima ekonominė, socialinė ir politinė korupcijos žala ES.
- Pagrindiniai naudoti **parametrai**:

	Žalos forma	Ekonominiai / socialiai rodikliai
Trys tarptautiniai indeksai: ☐ <i>ICRG indeksas</i>☐ <i>CPI indeksas</i>☐ <i>CoC indeksas</i>	<i>Ekonominė žala</i>	▪ <i>BVP tenkantis vienam gyventojui</i>▪ <i>Tiesioginės investicijos</i>
	<i>Socialinė žala</i>	▪ <i>Nelygybė</i>▪ <i>Įstatymo viršenybės principas</i>▪ <i>Organizuotas nusikalstamumas</i>
	<i>Politinė žala</i>	▪ <i>Rinkėjų aktyvumas</i>▪ <i>Pasitikėjimas institucijomis</i>
	Laikotarpis: 1995 – 2014 m.	

METODOLOGIJA

1. *Pirmas scenarijus („Nuostabasis septynetas“)*

Valstybės lyginamos su vidutiniu septynių pažangiausių ES valstybių narių korupcijos lygiu. Skaičiuojama, kiek BVP valstybė praranda nepasiekdama TOP7 lygio.

2. *Antrasis scenarijus („Pagauk, jeigu gali“)*

Valstybės lyginamos su ES 28 valstybių narių korupcijos lygio vidurkiu. Skaičiuojama, kiek BVP praranda valstybė, nepasiekdama vidutinio ES korupcijos lygio.

3. *Trečiasis scenarijus („Bičiuliai“)*

Visos 28 ES valstybės narės sugrupuotos į keturias grupes, kurios pasižymi panašia institucine sąranga ir korupcijos lygiu. Skaičiuojama, kiek BVP praranda valstybė, nepasiekdama pažangiausio s grupėje valstybės korupcijos lygio:

Grupė	Valstybės
1.	Jungtinė Karalystė, Austrija, Liuksemburgas, Airija
2.	Nyderlandai, Švedija, Danija, Suomija
3.	Slovėnija, Malta, Estija, Prancūzija, Belgija, Kipras, Ispanija, Portugalija
4.	Lenkija, Vengrija, Bulgarija, Graikija, Kroatija, Latvija, Slovakija, Rumunija, Italija, Lietuva, Čekija

KORUPCIJOS RIZIKOS KAINA

ES korupcijos kaina: 179 – 990 mlrd. EUR (RAND Europe tyrimas, 2016)

ŠALIS		ICRG indeksas		CPI indeksas		COC indeksas	
		Kaina (USD)	% BVP	Kaina (USD)	% BVP	Kaina (USD)	% BVP
LIETUVA	SCENARIJUS 1	6,039,081,396	13,82%	4,990,282,883	11.42%	7,970,506,408	18,24%
LATVIJA		4,314,234,558	14,64%	3,877,956,695	13.16%	5,669,094,719	19,24%
ESTIJA		2,000,127,486	9,05%	1,815,525,498	8.22%	2,690,989,939	12,18%
LIETUVA	SCENARIJUS 2	2,713,707,104	6,21%	1,536,219,561	3,52%	3,454,354,355	7,91%
LATVIJA		2,071,947,760	7,03%	1,548,895,392	5,26%	2,623,871,164	8,90%
ESTIJA		319,093,223	1,44%	69,436,703	0,31%	407,996,907	1,85%
LIETUVA	SCENARIJUS 3	1,893,984,185	4,33%	0	0,00%	1,158,697,830	2,65%
ESTIJA		857,614,190	3,88%	557,631,273	2,52%	1,219,772,419	5,52%
LATVIJA		1,519,211,822	5,16%	142,020,013	0,48%	1,075,919,005	3,65%

II. ANTIKORUPCINĖS APLINKOS IR EKONOMINĖS PLĖTROS RYŠYS

*Vidurio ir Rytų Europos
pokomunistinių valstybių analizė
1995 – 2017 m.*

METODOLOGIJA

TYRIMO TIKSLAS

Nustatyti korupcijos ir ekonominių rodiklių sąsajas.

Vertinama:

- Kaip stipresnė ar silpnesnė korupcijos kontrolė galimai prisidėjo prie valstybės ekonominės raidos.
- Bendroji antikorupcinės politikos svarba valstybių ekonomikai.

Lietuva lyginama su kitomis panašios raidos Vidurio ir Rytų Europos pokomunistinėmis valstybėmis.

ANALIZĖS APIMTIS

• **11 valstybių**

1. Panašios į Lietuvą pagal BVP vienam gyventojui 1995 m.: Estija, Latvija, Lenkija, Lietuva, Bulgarija, Rumunija, Serbija, Makedonija.
2. Panašios į Lietuvą pagal BVP vienam gyventojui 2012 m.: Kroatija, Vengrija, Slovakija.

• **13 ekonominių ir socialinių rodiklių**

• **2 tarptautiniai antikorupcinės aplinkos rodikliai**

1. „Transparency International“ nustatomas korupcijos suvokimo indeksas (toliau – KSI).
2. Pasaulio banko tyrimo „Pasauliniai valdymo rodikliai“ korupcijos kontrolės rodiklis (toliau – KKR).

TYRIMO HIPOTEZĖS

**Antikorupcinės
aplinkos rodiklių
dinamikos 1995 – 2017 m.
ryšys su:**

EKONOMINIAI, SOCIALINIAI VEIKSNIAI	REZULTATAS
Bendrojo vidaus produkto kaita	√ <i>Ryšys nustatytas</i>
Tiesioginių užsienio investicijų kaita	√ <i>Ryšys nustatytas</i>
Šešėlinio ekonomikos dydžio kaita	Ryšys nenustatytas
Biudžeto pajamų kaita	Ryšys nenustatytas
Nedarbo lygio kaita	Ryšys nenustatytas
Pajamų nelygybės kaita	Ryšys nenustatytas
Socialinės įtraukties kaita	Ryšys nenustatytas
Gerovės režimo kaita	Ryšys nenustatytas
Skurdo rizikos lygio kaita	Ryšys nenustatytas

ANTI KORUPCINĖS APLINKOS TVARUMAS VIDURIO IR RYTŲ EUROPOS POKOMUNISTINĖJE ERDVĖJE

NESUKŪRUSIUS TVARIOS ANTI KORUPCINĖS APLINKOS

- Dominuoja neigiami KKR įverčiai
- KSI balai – neperžengia 50

Valstybės

Bulgarija
Rumunija
Serbija
Makedonija

NEIŠSAUGOJUSIOS TVARIOS ANTI KORUPCINĖS APLINKOS

- Užtikrina minimalią antikorpucinę aplinką
- Nedaro pažangos
- Rezultatai prastėja

Valstybės

Kroatija
Vengrija

NETOLYGIAI KINTANČIOS ANTI KORUPCINĖS APLINKOS

- Užtikrina aukštesnę nei minimalią antikorpucinę aplinką
- Nėra žymaus gerėjimo

Valstybės

Lietuva
Lenkija
Slovakija

NUOLAT STIPRĖJANČIOS ANTI KORUPCINĖS APLINKOS

- Užtikrina aukštesnę nei minimalią antikorpucinę aplinką
- Pasizymi tolygia antikorpucinės aplinkos pažanga

Valstybės

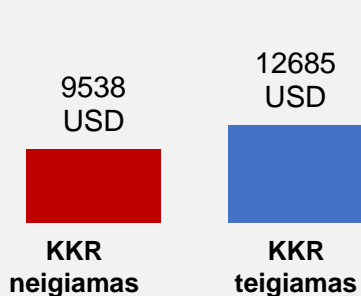
Estija
Latvija

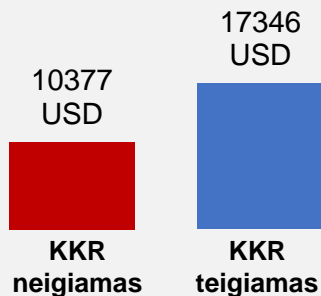
ANTI KORUPCINĖ APLINKA IR BVP RODIKLIAI

- Antikorupcinės aplinkos tvarumas – būtina sąlyga tvariai ekonomikos raidai.
- Valstybės neįgyvendinusios korupcijos kontrolės reikšmingai atsiliko nuo pažangą padariusių valstybių ir šis atotrūkis išliko visą analizuojamą 1995 – 2017 metų laikotarpį.
- Valstybės buvusios ekonomiškai stipresnės pirmąjį pokomunistinį dešimtmetį, bet neužtikrinusios pakankamai stiprios antikorupcinės aplinkos, prarado pozicijas ir buvo pralenktos antikorupcinę aplinką užtikrinusių valstybių.

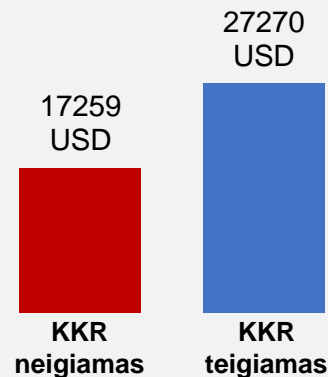
Vidutinis BVP/gyv. 1996 m.

Vidutinis BVP/gyv. 2003 m.

Vidutinis BVP/gyv. 2017 m.

11 Vidurio ir Rytų Europos pokomunistinių valstybių atvejis

KKR – Korupcijos kontrolės rodiklis (Pasaulio bankas)

BVP/gyv. – BVP asmeniui pagal PGP, pagal tarptautinį 2011 m. dolerio kursą (Pasaulio bankas)

ANTI KORUPCINĖ APLINKA IR UŽSIENIO INVESTICIJOS

- Tarp ekonomiškai panašių regiono valstybių užsienio investuotojai renkasi tas, kurių pastangos korupcijos kontrolėje yra vertinamos geriausiai.
- Prastėjant antikorupcinės aplinkos vertinimams, mažėja pritraukiama tiesioginių užsienio investicijų dalis.
- Žinutė apie geresnę antikorupcinę aplinką daro įtaką sprendimui investuoti į valstybę.

Vidutinis tiesioginių užsienio investicijų dydis,
2016 m.

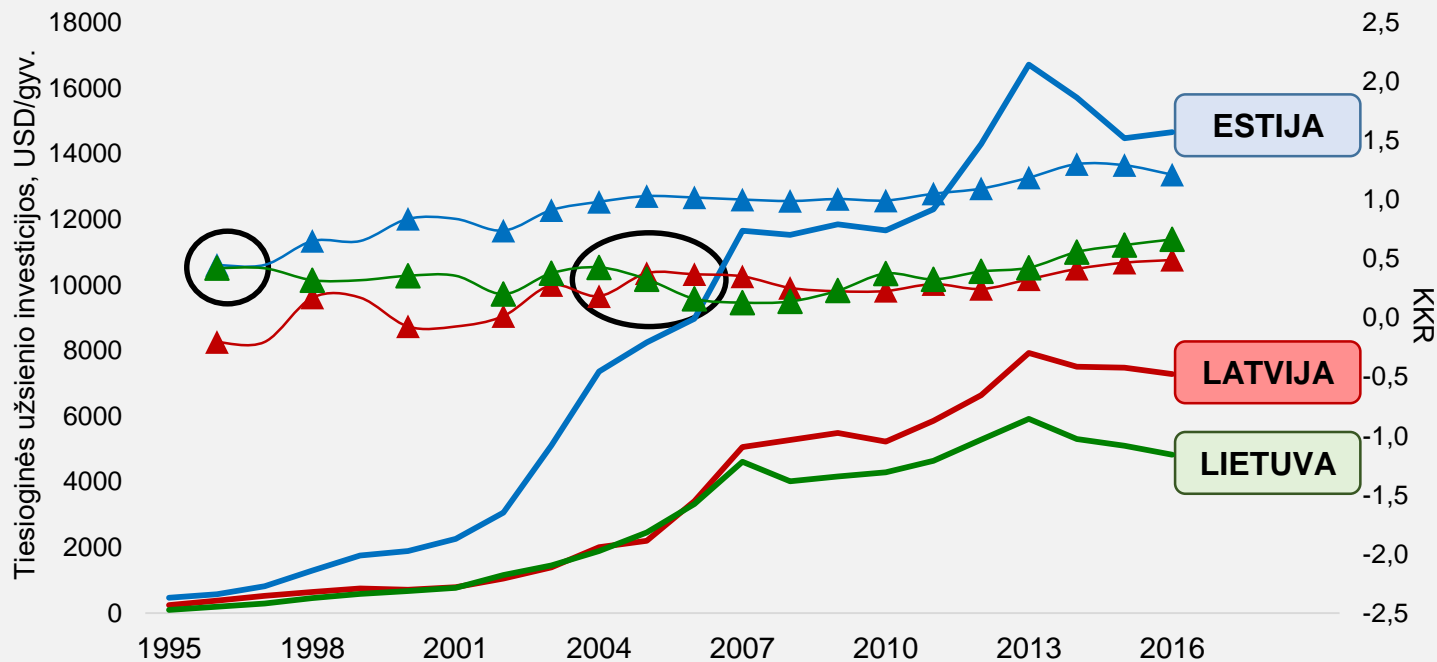
11 pokomunistinių valstybių atvejis

KSI - Korupcijos suvokimo indeksas 2012-2016 m. vidurkis

TIESIOGINĖS UŽSIENIO INVESTICIJOS BALTIJOS VALSTYBĖSE

Tiesioginės užsienio investicijos tenkančios gyventojui Baltijos valstybėse

▲ KKR (Korupcijos kontrolės rodiklis, Pasaulio bankas)

— Tiesioginės užsienio investicijos, USD/gyv.

*Per visą laikotarpį
pritraukta investicijų*

Estija: 25,6 mlrd. €
daugiau nei **Lietuva**

Latvija: 6,4 mlrd. €
daugiau nei **Lietuva**

KORUPCIJA – UŽSIENIO INVESTUOTOJŲ SUVOKIAMA RIZIKA

Risk Advisory „Korupcijos iššūkių indeksas, 2018“

Tyrimė vertinama:

- 187 valstybės.
- Kiek tikėtina užsienio investuotojams susidurti su korupcija siekiant reikšmingų valstybinių užsakymų, licencijų ir leidimų (t. y. susidūrimo su stambiają korupcija tikimybė).
- Kiek tikėtina lokaliai veikiančiam verslui susidurti su smulkiąją valstybės tarnautojų korupcija vykdant kasdienės verslo operacijas (t. y. susidūrimo su smulkiąja korupcija tikimybė).
- Informacijos atvirumas (*angl. opacity*) – viešosios informacijos prieinamumas ir patikimumas bei verslo analitikos (*angl. business intelligence*) galimybės šalyje.

Rezultatai:

- **Lietuvos rizikingumas** įvertintas kaip **Vidurio Europos valstybių**. Panašiai balais įvertintos Lenkija, Slovakija, Vengrija, Kroatija, Rumunija, Bosnija ir Hercegovina.
- **Latvijos ir Estijos rizikingumas** – kaip **Vakarų ir Šiaurės Europos valstybių**.

	Korupcijos iššūkių indeksas	Korupcijos grėsmė	Informacijos atvirumas
Lietuva	24	4	14
Latvija	18	5	7
Estija	17	4	7
<i>Pasaulio balai</i>	$\bar{X} = 28,3$; Nuo 10 iki 51	Nuo 3 iki 16	Nuo 1 iki 31

*Aukštesnis balas suponuoja didesnį iššūkį valstybei.

<http://www.stt.lt/>

www.facebook.com/LRSTT

Dr. Margarita Dobrynina
Analinės antikorupcinės žvalgybos valdybos
Strateginės analizės skyriaus

Viršininkė

Tel.: +370 706 63 327, El. p.: margarita.dobrynina@stt.lt